
Predikce úspěšnosti ústavní odvykací léčby u závislých na metamfetaminu

Hosák L.¹, Csémy L.², Preiss M.², Čermáková E.³

Psychiatrická klinika LF UK a FN, Hradec Králové,

přednosta prof. MUDr. J. Libiger, CSc.¹

Psychiatrická klinika 3. LF UK a Psychiatrické centrum Praha,

přednosta prof. MUDr. C. Höschl, DrSc.²

Ústav lékařské biofyziky LF UK, oddělení výpočetní techniky, Hradec Králové,

přednosta prof. MUDr. P. Stránský, CSc.³

Souhrn

Závislost na metamfetaminu (pervitinu) představuje v České republice závažný zdravotní i společenský problém. Počet problémových uživatelů je odhadován ve výši 22 tisíc osob. Predikci úspěšnosti odvykací léčby při závislosti na metamfetaminu se zabývá jen málo prací. Cílem studie bylo zjistit, zda výsledek vyšetření osobnosti a návykových problémů nemocných závislých na metamfetaminu predikuje úspěšnost ústavní odvykací léčby jeden rok po jejím ukončení. Soubor nemocných představovali pacienti (N = 41; ženy N = 12) průměrného věku 24,0 ± 3,9 let, zneužívající metamfetamin v průměru 5,9 let, hospitalizovaní v Léčebně návykových nemocí Nechanice od 1. září 2002 do 31. března 2003. Během prvního měsíce ústavního pobytu byli vyšetřeni pomocí dotazníku osobnosti TCI a dotazníku návykových problémů EuropASI. Jeden rok po propuštění jsme korespondenčně zjišťovali, zda pacienti abstinují, či nikoliv. V tomto období abstinovalo 16 nemocných (ženy N = 8), tj. 39 % původního souboru. Abstinující pacienti statisticky významně více skórovali v dimenzi kooperativeness dotazníku TCI (28,8 ± 6,7 vs 24,3 ± 6,9, p = 0,04, t-test) a celkovém součtu návykových problémů podle dotazníku EuropASI (31,1 ± 6,6 vs 25,9 ± 8,1, p = 0,04, Mann-Whitney test) oproti těm, kteří pokračovali ve zneužívání metamfetaminu. Lepších výsledků odvykací léčby tedy může dosáhnout ten nemocný, který nemá abnormní rysy osobnosti a je k abstinenci dostatečně motivován, byť těmi problémy, které si svým návykem postupně způsobil.

Klíčová slova: metamfetamin, závislost, léčba, predikce, osobnost, problémy.

Summary

Hosák L., Csémy L., Preiss M., Čermáková E.: Prediction of Efficacy of Inpatient Treatment in Metamphetamine Dependence

Dependence on metamphetamine (pervitine) represents a serious medical and social problem in the Czech Republic. The estimated number of metamphetamine abusers is 22 000. The issue of a prediction of efficacy of an inpatient treatment in metamphetamine dependence is not described sufficiently in the literature. The goal of our study was to assess, whether the examination of the patient's personality and complex problems brought by the substance abuse may predict a success of the inpatient treatment in a one-year follow-up. Forty-one patients (women N = 12) at the average age of 24.0 ± 3.9 years who have abused metamphetamine for 5.9 years on the average, hospitalized in the Hospital for Treatment of Substance Dependence in Nechanice in the period from September 1, 2002 to March 31, 2003 were the study subjects. We examined the patients using the TCI personality questionnaire and the EuropASI questionnaire during the first month of the hospitalization. We assessed the abstinence of the study subjects by mail one year after they had been discharged from the hospital. Sixteen patients (women N = 8) which represent 39 % of the total study population proclaimed to have completely abstained from metamphetamine. The abstaining patients scored significantly higher in the cooperativeness dimension of the TCI questionnaire (28.8 ± 6.7 vs 24.3 ± 6.9, p = 0.04, t-test) and the total of problems due to substance abuse according to the EuropASI questionnaire (31.1 ± 6.6 vs 25.9 ± 8.1, p = 0.04, Mann-Whitney test) as compared with the subjects who continued to abuse metamphetamine. This means that a patient with good social skills, and a sufficient motivation to abstain may achieve good treatment results. The motivation may be based on problems, associated with the substance abuse.

Key words: metamphetamine, dependence, treatment, prediction, personality, problems.

Čes. a slov. Psychiat., 101, 2005, No. 2, pp. 82–87.

ÚVOD

Závislost na metamfetaminu je v České republice (ČR) závažným zdravotním i sociálním problémem. Sedmáct procent dospělých obyvatel ČR někdy ve svém životě užilo některou z nelegálních návykových látek. Metamfetamin je nejvíce zneužívanou látkou mezi problémovými uživateli drog [3].

Počet problémových uživatelů drog dosahuje v ČR přibližně 35 000 osob [12]. Z toho injekčních uživatelů je zhruba 30 000 osob. Počet problémových uživatelů pervitinu se odhaduje na 22 000 osob. Z drog amfetaminového typu je v ČR užíván prakticky jen pervitin (metamfetamin).

Problematika závislosti na metamfetaminu není omezena jen na Českou republiku. Tato látka představuje významný zdravotní a právní problém rovněž ve většině západních států USA. V celosvětovém měřítku pravidelně zneužívá metamfetamin nebo amfetamin více než 35 miliónů osob, zatímco u kokainu to je přibližně 15 miliónů a u heroinu méně než 10 miliónů jedinců [15].

O tom, že návykové látky obecně představují v České republice závažnou hrozbu pro budoucnost svědčí také výsledky studie ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). V roce 1999 se česká mládež zařadila na druhé místo mezi svými evropskými vrstevníky, pokud jde o prevalenci zneužívání nelegálních návykových látek [6]. Predikci úspěšnosti ústavní odvykací léčby závislých na metamfetaminu se zabývá jen málo studií. Například Goeb a spol. [5] sledovali soubor 257 nemocných, závislých mimo jiné na psychostimulanciích. Dospěli k závěru, že špatnými prognostickými znameními pro následnou abstinenci jsou nízký věk léčené osoby, nedostatek její motivace, krátké trvání léčebného pobytu, opakovaná selhávání při předchozích hospitalizacích a nezáměr příbuzných. Siqueland a spol. [16] na základě rozboru 487 případů pacientů závislých na psychostimulanciích uvedli, že prognózu zhoršuje také přítomnost jakékoliv další psychopatologie a nezaměstnanost postižených jedinců. Ladd a spol. [9] popsali nepříznivý vliv disociální poruchy osobnosti u 174 osob, zneužívajících psychostimulancia.

V rozvoji závislosti na návykové látce i její léčbě hraje významnou roli osobnost nemocného. Některé typy osobnosti jsou k uvedené duševní poruše predisponovány. Osobnost pacienta také ovlivňuje spolupráci při léčbě. Mezinárodně uznávaným a používaným nástrojem hodnocení lidské osobnosti je Cloningerův dotazník temperamentu a charakteru TCI (The Temperament and Character Inventory) [17]. Pomocí TCI lze měřit sedm dimenzí osobnosti, označovaných jako novelty seeking (vyhledávání nového), harm avoidance (vyhýbání se poškození), reward dependence (závislost

na odměně) a persistence (vytrvalost) (čtyři dimenze temperamentu) a dále jako self-directedness (cílesměrnost), cooperativeness (kolegialita) a self-transcendence (sebeopřesazení) (tři charakterové dimenze). Uvedený dotazník je v České republice validizován [13, 14].

Dotazník EuropASI (evropská verze severoamerického dotazníku ASI z roku 1980 – Addiction Severity Index) byl vyvinut na podkladě práce McLellana a spol. [10]. Jedná se o mezinárodně rozšířený nástroj určený ke komplexnímu popisu stavu pacientů s návykovými problémy. Rozhovor EuropASI má osm částí – základní údaje (20 otázek), zdravotní stav (16 otázek), práce – zdroj obživy (26 otázek), drogy – alkohol (28 otázek), právní postavení (23 otázek), rodinná anamnéza (závažné návykové a duševní problémy v rodině – kódovaný záznam), rodinné a sociální vztahy (26 otázek) a psychický stav (22 otázek). Vyšetřující u každého oddílu provádí na desetibodové škále hodnocení závažnosti problémů nemocného v dané oblasti, kdy vyšší skóre odpovídá větší závažnosti. Součtem jednotlivých skóre vzniká celkový skóre závažnosti situace pacienta. Dotazník EuropASI byl již rovněž v České republice validizován [8].

Cílem naší práce bylo zjistit, zda výsledek vyšetření nemocných závislých na metamfetaminu pomocí dotazníků TCI a EuropASI souvisí s jejich následnou abstinencí hodnocenou jeden rok po ukončení střednědobé ústavní odvykací léčby, tj. zda uvedené dotazníky lze použít jako prediktory úspěšnosti léčby.

CHARAKTERISTIKA SOUBORU

Soubor nemocných představovali všichni pacienti závislí na metamfetaminu podle 10. verze Mezinárodní klasifikace nemocí [11] postupně hospitalizovaní v Léčebně návykových nemocí Nechaňovice v době od 1. září 2002 do 31. března 2003, kteří byli ochotni při studii spolupracovat a toto stvrdili podpisem „informovaného souhlasu“. Léčebný program v tomto zařízení, které je součástí Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové, obvykle trvá tři měsíce a opírá se o strukturovaný psychoterapeutický přístup. V době vyšetření již byli nemocní detoxifikováni, bez abstinčních příznaků.

METODIKA

Během prvního měsíce hospitalizace byli všichni pacienti psychologem vyšetřeni pomocí dotazníků TCI a EuropASI, rovněž byly zjišťovány základní demografické a klinické údaje. Jelikož nemocní pocházeli z různých míst České republiky a po

ukončení ústavní léčby již neměli kontakt s léčebnou v Nechanicích, abstinenci v časovém odstupu jednoho roku po propuštění z léčebny jsme zjišťovali korespondenčně. Pacientům jsme zaslali předplacený korespondenční lístek s předepsanou adresou kliniky a číselným kódem, označujícím jméno daného nemocného. K lístku byly přiloženy jednoduché instrukce – pokud se dotazovanému daří abstinovat od metamfetaminu po dobu posledního roku, stačí korespondenční lístek vhodit do poštovní schránky. Pacient nemusel nic psát, ani platit. V případě pokračujícího zneužívání pervitinu měla být celá zásilka vyhozena do odpadkového koše. Případnou svou abstinenci tedy hodnotili sami nemocní. Studie byla schválena Etickou komisí Fakultní nemocnice, Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové. Statistické zhodnocení výsledků jsme provedli ve spolupráci s Ústavem lékařské biofyziky LF UK v Hradci Králové při použití softwaru NCSS 2004. Rozdíly skupinových průměrů jsme testovali t-testem nebo neparametrickým testem Mann-Whitney, dále jsme při rozbořech využili metody logistické regrese.

VÝSLEDKY

Do studie bylo postupně zařazeno 41 nemocných (ženy N = 12). Jejich průměrný věk byl $24,0 \pm 3,9$ let (rozmezí 19–32 let), průměrná délka vzdělání pak 11,9 (9–15) let. Metamfetamin byl v průměru zneužíván 5,9 (1–13) let, v naprosté většině případů nitrozžilně. Průměrný počet předchozích odvykacích ústavních pobytů činil 0,9 (0–5). Typického pacienta představoval svobodný nezaměstnaný mladý muž žijící s rodiči, který se v minulosti již dopustil trestné činnosti. Jeden rok po skončení

sledované ústavní odvykací léčby podle vlastních údajů abstinovalo 16 nemocných (ženy N = 8), tj. 39 % souboru.

Podsoubory abstinujících oproti neabstinujícím jedincům se statisticky významně nelišily, pokud jde o průměrný věk ($23,7 \pm 4,0$ let vs $24,1 \pm 4,0$ let, $p = \text{N.S.}$, t-test), našli jsme však statisticky významný rozdíl v průměrném věku při počátku zneužívání metamfetaminu ($15,9 \pm 2,4$ let vs $17,2 \pm 3,7$ let, $p < 0,05$, t-test).

Výsledky vyšetření pomocí dotazníku TCI u podskupiny abstinujících oproti neabstinujícím jsme uvedli v tabulce 1. Průměrné hodnoty jednotlivých temperamentových a charakterových dimenzí se od sebe nelišily statisticky významně s výjimkou položky cooperativeness. Ta dosáhla významně vyšší hodnoty v podsouboru abstinujících pacientů.

Tabulka 2 shrnuje výsledky vyšetření dotazníkem EuroASI. Žádný z průměrných jednotlivých skóre se nelišil statisticky významně v podskupině nemocných, kteří abstinovali, oproti neabstinujícím pacientům. Průměrný celkový skóre však byl statisticky významně vyšší v podsouboru abstinujících nemocných.

Pomocí logistické regresní analýzy jsme se pokusili identifikovat faktory, které predikují abstinenci. Statistickým předpokladům nejlépe vyhovoval model s pěti nezávislými proměnnými jako prediktory (R^2 modelu = 0,51, správně klasifikováno 85 % případů). Mezi těmito prediktory byly dvě dimenze Cloningerova dotazníku TCI (cooperativeness a self-transcendence), dvě škály z dotazníku EuroASI (psychický stav a zdravotní stav) a jedna proměnná, která se vztahuje k průběhu poruchy (věk začátku užívání drogy). Tyto proměnné jsme vybrali na základě výsledků předchozích rozborů a našich zkušeností s analýzou uvedeného typu dat [2]. Výsledek regresní analýzy je shrnutý v tabulce

Tab. 1. Výsledky vyšetření pomocí dotazníku TCI.

Proměnná	Abstinující (N = 16) Průměr ± S.D., medián minimum-maximum	Neabstinující (N = 25) Průměr ± S.D., medián minimum-maximum	Statistická významnost rozdílu (p) název testu
Novelty seeking	$27,2 \pm 5,6$ 28 (15–36)	$26,6 \pm 4,2$ 27 (17–32)	0,68 t-test
Harm avoidance	$19,3 \pm 8,0$ 21,5 (0–29)	$17,2 \pm 5,4$ 18 (10–30)	0,09 Mann-Whitney test
Reward dependence	$14,6 \pm 4,5$ 14,5 (7–22)	$12,8 \pm 4,5$ 14 (4–23)	0,24 t-test
Persistence	$3,6 \pm 2,1$ 3,5 (1–7)	$4,1 \pm 1,6$ 4 (2–8)	0,34 t-test
Self-directedness	$20,8 \pm 5,9$ 21 (9–31)	$19,9 \pm 6,5$ 20 (9–35)	0,65 t-test
Cooperativeness	$28,8 \pm 6,7$ 30,5 (16–38)	$24,3 \pm 6,9$ 23 (12–37)	0,04 t-test
Self-transcendence	$20,6 \pm 7,4$ 21,5 (7–30)	$16,6 \pm 5,8$ 17 (6–28)	0,07 t-test

Poznámka: S.D. = směrodatná odchylka

Tab. 2. Výsledky vyšetření dotazníkem EuropASI.

Proměnná	Abstinující (N = 16) Průměr ± S.D., medián minimum-maximum	Neabstinující (N = 25) Průměr ± S.D., medián minimum-maximum	Statistická významnost rozdílu (p) název testu
Zdravotní stav	3,8 ± 2,8 4 (0–8)	2,1 ± 1,9 2 (0–7)	0,06 Mann-Whitney test
Práce	3,5 ± 2,6 3,5 (0–9)	3,1 ± 2,6 3 (0–8)	0,76 Mann-Whitney test
Alkohol	1,9 ± 3,1 0 (0–9)	0,7 ± 2,1 0 (0–8)	0,11 Mann-Whitney test
Drogy	7,4 ± 1,8 7,5 (3–9)	7,7 ± 1,2 8 (5–9)	0,74 Mann-Whitney test
Právní problémy	2,4 ± 2,4 2 (0–6)	2,9 ± 3,0 2 (0–9)	0,71 Mann-Whitney test
Rodinné vztahy	6,1 ± 2,0 6,5 (2–9)	5,1 ± 2,3 5 (1–9)	0,17 t-test
Psychický stav	6,1 ± 2,4 6,5 (2–9)	4,3 ± 3,1 5 (0–9)	0,06 t-test
Celkový skór	31,1 ± 6,6 31 (20–44)	25,9 ± 8,1 23 (13–40)	0,04 Mann-Whitney test

Poznámka: S.D. = směrodatná odchylka

Tab. 3. Faktory predikující abstinenci podle logistické regresní analýzy.

Prediktor	Regresní koeficient (Beta)	Odds Ratio (Exp(B))	95% interval spolehlivosti	Statistická významnost
Počáteční věk zneužívání drogy	-0,65	0,5	0,3–0,8	p<0,01
Cooperativeness (TCI)	0,23	1,3	1,0–1,5	p<0,05
Self-transcendence (TCI)	0,32	1,4	1,1–1,8	p<0,05
Zdravotní stav (EuropASI)	0,97	2,6	1,3–5,5	p<0,01
Psychický stav (EuropASI)	0,31	1,4	0,9–2,0	N.S.

Poznámka: Odds Ratio (OR, poměr šancí) vyjadřuje změnu poměru abstinujících a neabstinujících v závislosti na hodnotách prediktoru. Hodnota OR vyšší než 1 znamená, že s rostoucí hodnotou prediktoru roste výskyt abstinujících. Při hodnotě OR menší než 1 je naopak uvedena korelace negativní.

3. Z pěti hodnocených prediktorů se statisticky významně ve vztahu k závislé proměnné uplatnily čtyři. Abstinenci s odstupem 12 měsíců po ústavní léčbě dle použitého modelu predikují počátek užívání drogy v nižším věku, horší tělesný zdravotní stav a vyšší skór v osobnostních dimenzích cooperativeness a self-transcendence.

DISKUSE

V naší studii jsme zjistili, že jeden rok po ukončení ústavní odvykací léčby abstinuje 39 % nemocných, závislých na metamfetaminu. Toto na první pohled vysoké číslo koresponduje s údajem 42,4 %, který jako podíl abstinujících po dobu jednoho roku po ústavní léčbě u drogově závislých žen (N = 67) shledali Csémy a spol. [2].

V souvislosti s výsledky vyšetření osobnosti pacientů pomocí Cloningerova dotazníku TCI je pro doplnění vhodné uvést některé závěry naší předchozí práce u stejného souboru nemocných,

kteřá byla publikována na jiném místě [7]. Zde jsme hodnotili soubor pacientů jako celek v porovnání se 35 zdravými dobrovolníky odpovídajícího věku a pohlaví. Zjistili jsme, že drogově závislí mají statisticky významně vyšší průměrný skór dimenzí osobnosti novelty seeking, harm avoidance a self-transcendence oproti kontrolním jedincům. Průměrné hodnoty osobnostních dimenzí persistence, self-directedness a cooperativeness byly u pacientů statisticky významně nižší. Ve zmíněné práci jsme diskutovali o některých preventivních a léčebných opatřeních, která by v budoucnu mohla z uvedených výsledků vyplývat. Jelikož byla prokázána významná souvislost mezi silnou závislostí na nealkoholových návykových látkách, zvýrazněnou osobnostní dimenzí novelty seeking a polymorfismem v oblasti třetího exonu genu dopaminového receptoru D4, zatím spíše teoreticky se v budoucnu nabízí možnost genové terapie popsané poruchy. Je také teoreticky možno uvažovat o náhradě nežádoucího užívání drog jinou aktivitou, která by rovněž uspokojovala potřebu nemocného vyhledávat nové prožitky,

avšak společensky přijatelnějším způsobem. Jako zajímavá se jeví úvaha, zda toxikomana nepudí ke zneužívání návykové látky kombinace z výrazných dimenzí osobnosti novelty seeking a harm avoidance. Z pohledu drogově závislého může být nitrožilní aplikace drogy bezpečnější, než například parašutismus nebo bungee jumping. Dle našich výsledků abstinují ti nemocní, kteří jsou lépe schopni spolupracovat s jinými jedinci. To odpovídá dimenzi TCI s názvem cooperativeness. Vysvětlením může být například předpokládané nižší zastoupení specifických poruch osobnosti v podsouboru abstinujících pacientů oproti té části souboru, která metamfetamin zneužívala i po odvykací léčbě. Dle Svrakice a spol. [18] nízká hodnota položky cooperativeness je jedním ze základních rysů specifické poruchy osobnosti. Naše studie však nebyla zaměřena na přímé vyšetřování přítomnosti specifické poruchy osobnosti u zkoumaných jedinců, což představuje její omezení. Vyšší hodnota položky cooperativeness zřejmě také odpovídá lepší spolupráci nemocného při léčbě. Cloninger a spol. [1] uvedli, že cooperativeness souvisí s individuální mírou schopnosti identifikovat se s ostatními lidmi a akceptovat je. Vysoce kooperativní jedinci jsou charakterizováni jako empatictí, tolerantní, soucitní, podporující, spravedliví a zásadoví. Rádi jsou ostatním ku prospěchu. Uvedená vlastnost je významným předpokladem relativně harmonických a vyvážených sociálních vztahů. Různá míra kooperativnosti členů našeho souboru mohla ovlivnit jejich ochotu korespondenčně potvrdit případnou abstinenci. Ke statistické významnosti směřuje rozdíl mezi podsoubory nemocných v dimenzi self-transcendence, ta je vyšší u abstinujících jedinců. To odpovídá schopnosti přesáhnout sama sebe v rámci celkového vnímání světa a klást menší důraz na individuální bezprostřední požitky, v tomto případě aplikaci drogy. Lidé s vyšším skórem self-transcendence jsou Cloningerem a spol. [1] popisováni jako skromní, trpěliví a tvořiví. Obvykle jsou lépe schopni tolerovat nejistotu, která bývá spojena s nutností dlouhodobé abstinence.

Výsledky vyšetření pomocí dotazníku EuropASI

jsou v souladu s poznatkem z běžné praxe v léčbě závislých – aby pacient abstinovat, musí mít dostatečnou motivaci. Tu mohou představovat také škody v nejrůznějších životních oblastech, které si nemocný zneužíváním návykové látky způsobil. Jako statisticky významný jsme našli rozdíl celkového skóru abstinujících oproti neabstinujícím, trend směřující ke statistické významnosti však byl přítomen i v dalších položkách (zdravotní stav, psychický stav). K motivaci pacienta abstinovat může také přispět skutečnost, že účinky drogy, pro které začala být původně zneužívána, jsou po mnoha letech abusu oslabeny.

Nálezy výše uvedených jednorozměrných rozborů potvrzují i výsledky logistické regresní analýzy. Jedním z prediktorů abstinence je počátek užívání drogy v nižším věku. Ten v průměru dosáhl u abstinujících jedinců 15,9 let, u neabstinujících 17,2 let. Jde o proměnnou, která v řadě studií bývá považována za významnou vývojovou charakteristiku poruchy. Podskupinu abstinujících tvořili pacienti s delší drogovou kariérou, během níž si způsobili nejen řadu závažných zdravotních problémů, ale pravděpodobně i hlubokých krizí v intra- a interpersonální rovině. Interpersonální problémy, k nimž patří například domácí násilí, bývají u závislosti na psychostimulanciích oproti běžné populaci významně častější [4].

ZÁVĚR

Výsledky naší studie vypovídají o dobré úspěšnosti ústavní odvykací léčby závislosti na metamfetaminu v Léčebně návykových nemocí Nechanice. K prediktorům abstinence, hodnocené jeden rok po propuštění pacienta z ústavního pobytu, patří zejména jeho schopnost spolupráce v sociálním prostředí a dostatečná motivace daná různými poškozeními v oblasti biologické, psychické i sociální při zneužívání návykové látky. Výsledky provedených rozborů jsou konzistentní a přispívají k lepšímu pochopení faktorů, které se účinně uplatňují při abstinenci.

LITERATURA

1. **Cloninger, C. R., Przybeck, T. R., Svrakic, D. M. et al.:** The temperament and character inventory (TCI): a guide to its development and use. 1st edition. St. Louis, Center for Psychobiology of Personality, Washington University, 1994, 184 p.
2. **Csémy, L., Kubička, L., Dvořák, V.:** Ústavní léčba závažných forem závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách u žen: Studie léčebného procesu a výsledků léčby s jednoletou katamnézou. Závěrečná zpráva. 1. vydání. Praha, Psychiatrické centrum Praha, 2003. 35 s.
3. **Csémy, L., Kubička, L., Nociar, A.:** Drug scene in the Czech Republic and Slovakia during the period of transformation. *Eur Addict Res*, 8, 2002, pp. 159–165.
4. **Dóci, I., Pavlov, P.:** Zneužívání psychotropních látek a násilí v rodině v USA. *Alkoholismus a drogové závislosti (Protialkoholický obzor)*, 39, 2004, pp. 37–45.
5. **Goeb, J. L., Coste, J., Bigot, T. et al.:** Predictors of outcomes in drug abuse treatment – A prospective study about 257 patients of the Cassini center in Paris. *Encephale*, 26, 2000, pp. 11–20.
6. **Hibell, B., Andersson, B., Ahlström, S. et al.:** The 1999 ESPAD Report. Alcohol and other drugs use among students in 30 European countries. 1st edition. Stockholm, The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, Council of Europe, Pompidou Group, 2000, 384 p.

7. **Hosák, L., Preiss, M., Halfř, M. et al.:** Temperament and character inventory (TCI) personality profile in metamphetamine abusers: a controlled study. *Eur Psychiatry*, 19, 2004, pp. 193–195.
8. **Kubička, L., Csémy, L.:** Validita české verze Europského Alkoholismu a drogové závislosti (Protialkoholický obzor), 33, 1998, s. 307–315.
9. **Ladd, G. T., Petry, N. M.:** Antisocial personality in treatment-seeking cocaine abusers: Psychosocial functioning and HIV risk. *J. Subst. Abuse Treatment*, 24, 2003, pp. 323–330.
10. **McLellan, A., Kushner, H., Metzger, D. et al.:** The fifth edition of the Addiction Severity Index. *J Subst Abuse Treatment*, 9, 1992, pp. 199–213.
11. **Mezinárodní klasifikace nemocí.** 10. revize. Duševní poruchy a poruchy chování. 1. vydání. Praha, Psychiatrické centrum Praha, 1992, 282 s.
12. **Mravčík, V., Záborský, T., Korčíšová, B. et al.:** Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2002, 1. vydání. Praha, Úřad vlády České republiky, 2003, 123 s.
13. **Preiss, M., Klose, J.:** Diagnostika poruch osobnosti pomocí teorie C. R. Cloningera. *Psychiatrie*, 5, 2001, s. 226–231.
14. **Preiss, M., Klose, J., Španiel, F.:** Temperament a charakter podle C. R. Cloningera u psychiatrických pacientů a obecné populace. *Psychiatrie*, 4, 2000, s. 251–254.
15. **Rawson, R. A., Gonzales, R., Brethen, P.:** Treatment of methamphetamine use disorders: an update. *J. Subst. Abuse Treatment*, 23, 2002, pp. 145–150.
16. **Siqueland, L., Crits-Christoph, P., Gallop, R. et al.:** Retention in psychosocial treatment of cocaine dependence: Predictors and impact on outcome. *Am. J. Addictions*, 11, 2002, pp. 24–40.
17. **Svrakic, D. M., Draganic, S., Hill, K. et al.:** Temperament, character, and personality disorders: etiologic, diagnostic, treatment issues. *Acta Psychiatr Scand*, 106, 2002, pp. 189–195.
18. **Svrakic, D. M., Whitehead, C., Przybeck, T. R. et al.:** Differential diagnosis of personality disorders by the seven-factor model of temperament and character. *Arch Gen Psychiatry*, 50, 1993, no. 12, pp. 991–999.

Dodáno redakci: 11. 10. 2004

Po skončení recenzního řízení: 3. 11. 2004

*Doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.
Psychiatrická klinika LF UK a FN
500 05 Hradec Králové
e-mail: hosak@lfhk.cuni.cz*

MUŽSKÝ HYPOGONADISMUS

Nedostatečná funkce mužských pohlavních žláz

Irena Poršová-Dutoit

Monografie s tímto zaměřením nebyla dosud v České republice vydána. Kniha podává stručně, jasně a přehledně praktický postup při diagnostice a léčbě mužského hypogonadismu u mužů všech věkových skupin, od narození po stáří. Je doplněna přílohami, které usnadňují pochopení textu široké lékařské obci (Seznam užívaných léků v andrologii, Referenční hodnoty v andrologii, Slovník užitých výrazů). Pozoruhodné pokroky ve farmakoterapii nedostatečné funkce pohlavních žláz v průběhu posledních patnácti let vyzvedly tuto interdisciplinární, endokrinologickou, internistickou a urologickou problematiku na čelní místo lékařského zájmu.

Autorka působí již patnáctým rokem (od roku 1989) na předních univerzitních pracovištích (v USA a ve Francii) zabývajících se touto problematikou a má s novými léčebnými metodami v andrologii bohaté zkušenosti.

Vydal Maxdorf v roce 2004, edice Jessenius, ISBN 80-7345-035-6, formát 110 x 190 mm, brož., 192 str., cena 245 Kč.

Objednávku můžete poslat na adresu: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: nts@cls.cz